

11. mezinárodní konference KRYM-2004 – Knihovny a informační zdroje v moderním světě vědy, kultury, vzdělání a obchodu

---

11. ročník mezinárodní konference Krym-2004 se konal od 5. do 13. června 2004 ve městě Sudak a v řadě dalších krymských měst (např. také v Simferopolu, Koktebelu, Aluště a Jevpatoriji). Hlavním tématem letošní konference se stal *Význam knihoven, vydavatelství a výrobců informačních zdrojů ve vývoji moderní společnosti*.

Krymská konference se koná pod záštitou IFLA, jejím hlavním organizátorem je Státní veřejná technická knihov-

na Ruska sídlící v Moskvě. K dalším organizátorům patří Mezinárodní knihovni, informační a analytické centrum (ILIAC, Washington, USA), Mezinárodní asociace uživatelů a vývojových pracovníků elektronických knihoven a nových informačních technologií (ELNIT), Ministerstvo kultury a masových komunikací Ruské federace, Ministerstvo kultury a umění Ukrajiny, Ukrajinská národní knihovna, Všeruská státní knihovna zahraniční literatury a jiné instituce.

Za deset let své existence se počet účastníků konference zvýšil z 230 knihovníků a informačních pracovníků z 15 států v roce 1994 na více než 1700 zástupců ze 40 zemí v letošním roce. Jen v sekci *Rozvoj a ochrana knihovních fondů*, které jsem se aktivně zúčastnila, bylo předneseno 17 referátů a uvedeno 12 prezentací nakladatelských a distributorských subjektů.

Zvláštní pozornost byla na letošním ročníku věnována současnému stavu a perspektivám rozvoje nových informačních technologií v knihovnické praxi, otázkám autorského práva, knihovnickým informačním systémům a spolupráci knihoven s nakladateli a distributory knižní produkce.

V rámci konference se konalo více než 50 různých akcí, včetně zasedání stálých sekcí, seminářů a kulatých stolů. Součástí konference byla též výstava nových titulů především z oblasti knihovnictví a informačních technologií.

Základní témata konference byla projednávána v těchto 17 sekcích:

- Sekce 1. Světová informační infrastruktura, informační společnost a mezinárodní kooperační projekty
- Sekce 2. Automatizovaná knihovna a informační zdroje, systémy a technologie
- Sekce 3. Síťové technologie, multimédia a internet v knihovnách
- Sekce 4. Digitální knihovny
- Sekce 5. Knihovny a muzea v jednotném informačním a kulturním prostředí
- Sekce 6. Knihovnický personál, profese knihovníka a vzdělávání
- Sekce 7. Informační a jazyková podpora knihovních systémů
- Sekce 8. Rozvoj a ochrana knihovních fondů
- Sekce 9. Ekologická informace a ekologická kultura
- Sekce 10. Knihovny, nakladatelé a knihkupci v jednotném informačním prostoru
- Sekce 11. Korporativní informační knihovní systémy
- Sekce 12. Veřejný přístup k právním a oficiálním informacím
- Sekce 13. Knihovny, komunální informace a regionální studia
- Sekce 14. Knihovnictví, bibliologie a bibliografie
- Sekce 15. Děti, počítače a internet, problémy školních knihoven
- Sekce 16. Lékařské a nemocniční knihovny
- Sekce 17. Informační podpora vzdělání, výzkumu a řízení

Samozřejmě nebylo možné se z časových důvodů zúčastnit všech sekcí a kulatých stolů, proto jsem si vybrala především osmou sekci věnovanou rozvoji a ochraně fondů, do níž byl zahrnut také můj referát.

Referát o rozvoji automatizovaného doplňování v Národní knihovně ČR jsem musela připravit ve dvou jazykových mutacích, a to anglicky a rusky. Anglická ver-

ze je představena v konferenčních materiálech přístupných též na adrese <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2004/disk/chapter2.html#section8>.

Mezi jinými přednáškami mě v osmé sekci nejvíce zaujaly referáty kolegů z Velké Británie, Jižní Afriky a Běloruska. Martin Moloney z Britské knihovny hovořil o akvizici periodických publikací ze zemí bývalého Sovětského svazu. Britská knihovna předplácí každý rok 1132 titulů periodik z této oblasti. Před akvizitěrem pak stojí složitý úkol porovnat nabídky různých dodavatelů a vybrat si tu nejvýhodnější. Cenovým specifikem ve státech bývalého Sovětského svazu je, že předplatné především ruských, ukrajinských nebo běloruských periodik bývá v zemi vydání i několikrát levnější než předplatné na tyto tituly v zahraničí. (Pozn.: Národní knihovna ČR využívá v této oblasti své kontakty v partnerských knihovnách uvedených států, díky nimž dostává žádaná periodika výměnou za obdobné předplatné českých periodik. Přejít k předplatnému tržní cestou by pro nás znamenal nutnost vzdát se většího množství titulů z finančních důvodů.)

Neméně podnětným byl příspěvek Johana Engelbrechta z univerzitní knihovny v jihoafrickém městě Stellenbosch věnovaný též otázce předplatného periodických publikací, především vědeckých časopisů. Kvůli nedostačujícímu rozpočtu, rostoucím cenám periodik a v neposlední řadě devalvaci jihoafrického randu vůči dolaru a euru museli knihovníci přistoupit k drastickému omezování předplatného tištěných periodik a soustředili se především na předplatné přístupu do elektronických databází zahrnujících plné texty vědeckých periodických titulů. Mezi kolegy na konferenci se živě diskutovalo o úskalích takového rozhodnutí, a to především o rychlosti a spolehlivosti sítě, o tom, že uživatelé nemají vždy záruku, že soubor titulů v předplacené databázi zůstane stále beze změn, o limitování provozu na určité počet pracovních stanic a o možných problémech přístupu do archivu po uplynutí delší doby.

Kolegyně N. Berezkina a O. Sikorskaja z Ústřední vědecké knihovny Běloruské akademie věd připravily zajímavý přehled změn ve strategii budování fondů vědeckých knihoven Běloruska s důrazem na přístup k elektronickým databázím, jejichž výběr je v běloruských vědeckých knihovnách překvapivě bohatý. Bohužel, v příspěvku nebyly uvedeny zdroje financování těchto elektronických pramenů.

Z přednesených referátů je zřejmé, že otázka smysluplného rozdělení finančních prostředků mezi elektronické zdroje a dokumenty na tradičních nosičích je stále ve středu zájmů mezinárodní obce akvizitních knihovníků.

Dále jsem se zúčastnila sekce 10 prezentující knihovny, nakladatele a knihkupce v jednotném informačním prostoru. Příspěvky v této sekci byly jednak od nakladatelů, jednak od knihkupců a distributorů, a to především pracovníků specializovaných distributorských skladů literatury pro knihovny. Součástí sekce se staly diskuse mezi knihovníky a představiteli knihkupeckých organizací a jiných komerčních složek.

Kvalitní spolupráce knihoven s nakladateli a dodavateli knižní produkce je základem dobře fungující moderní knihovny. Pokud knihovna nedoplňuje pravidelně svoje fondy, přestává být aktuální živou informační institucí. Základní činností každého akvizitěra je kvalifikovaný výběr titulů podle profilu instituce a suverénní orientace na světovém knižním trhu. Dalším krokem je výběr vhodné-

ho dodavatele, což je neméně důležitý úkol. Pro knihovny je samozřejmě finančně nevýhodnější komunikovat přímo s vydavatelem, u něhož se dají předpokládat nižší ceny bez dalších distribučních poplatků (samozřejmě mezi ně nepočítáme poštovné a DPH). Ale zdaleka ne každý nakladatel je současně distributorem své produkce a také se naprosto nevyplatí při dnešní výši poštovného ve světě objednávat v nakladatelství 1–2 tituly. Menší nakladatelské subjekty často svěřují distribuci specializovaným firmám, které obvykle jednotlivé nakladatele zastupují výhradně. Pak je těžké až nemožné získat požadovanou publikaci jinde než u výhradního dodavatele pro dané teritorium, což pochopitelně má i svoje negativní finanční dopady.

Jedním z dalších zajímavých témat se stala také informovanost knihovnické veřejnosti o regionální a šedé literatuře a otázka její dostupnosti na knižním trhu. Informace o takové literatuře se málokdy dostane do seznamů knižních novinek nebo do služeb typu *books in print*, ale i v případě, že žádaný titul je identifikován, není jednoduché najít vhodného dodavatele; menší nakladatelé totiž obvykle nemívají zásilkovou službu a větší dodavatelé neradi distribuují šedou nebo vůbec nízkonákladovou literaturu. Největším problémem je ale tento druh literatury získat ze zahraničí. Nákup v tomto případě bývá poměrně drahou záležitostí: ke katalogové ceně se musí připočítat úsilí a čas akvizitéra věnovaný zjištění titulu, dodavatelské náklady, které mohou být v případě neobvyklých nakladatelských subjektů vyšší, a poštovné, jehož cena se zvyšuje, pokud se posílají jednotlivé exempláře. (Pozn.: V Národní knihovně ČR se tento problém zatím daří řešit pomocí výměnných kontaktů s akvizičními pracovníky v partnerských zahraničních knihovnách. V případě titulů nedostupných výměnou musíme počítat s jejich mnohem vyšší pořizovací cenou.)

Kromě vysloveně akvizičních akcí a seminářů jsem se podle časových možností snažila navštívit také další přednášky, a to především ze sekce 2 – *Automatizovaná knihovna a informační zdroje, systémy a technologie*. Ostatně i můj referát, i když přednesený v sekci rozvoje a ochrany fondů, byl věnován otázkám automatizovaných procesů v akvizici.

Na závěr několik osobních dojmů a poznámek o organizaci akce. Krymskou mezinárodní konferenci jsem navštívila letos poprvé. Ostatně tuto konferenci zatím nenavštívil žádný knihovník z Národní knihovny, možná ani vůbec žádný z celé České republiky, přičemž např. kolegové z Německa, USA, Velké Británie, Finska a jiných evropských a neevropských států se zúčastňují tohoto mezinárodního setkání pravidelně. Jednacími jazyky konference byly ruština a angličtina a znalost obou těchto jazyků byla velkou výhodou. Místem konání konference je upravený lázeňský areál vzdálený několik málo metrů od moře v krymském městě Sudak. Bohužel, letošním účastníkům slunce moc nepřálo – začátkem června byla pro tato místa nezvyklá zima a přšelo. Poplatek za ubytování 450 USD na osobu ve dvoulůžkovém pokoji s příslušenstvím na celou dobu trvání konference zahrnoval též plnou penzi a transfery na/z letiště v Simferopolu (přes dvě hodiny cesty autem). Večer se konaly recepce a kulturní akce. V rámci lázeňského areálu nepřetržitě fungovalo lékařské středisko s menším lůžkovým prostorem a dobře zásobenou lékárnou. Naléhavé případy se ošetřovaly zadarmo a bez vyřizování pojišťovacích formalit.

K dispozici sloužilo účastníkům mobilní poštovní středisko zřízené přímo v hlavní konferenční budově a několik počítačů s internetem, elektronickou poštou, kancelářskými programy a tiskárnami. Všechny přednáškové prostory odpovídaly běžným nárokům na prezentační techniku: byly vybaveny moderním počítačem s projektořem a k dispozici bylo tlumočnické zařízení.

Kromě bezpochybného přínosu konference v profesní oblasti se pro mne velkým ziskem staly nové kontakty a přátelství s kolegy z jiných knihoven ve světě.

Světлана Knollová
Národní knihovna ČR
Svetlana.Knollova@nkp.cz